

OČ JDE

Milí mladí přátelé v Československu,

přejeme vám, abyste se směli podílet na nadšení a úsilí mladých lidí celého světa o lepší budoucnost. Znamená to především svobodu vzdělání, poznání a tvoření v oboru, který si sami vyberete a pro který jste schopni, svobodu stýkat se s mládeží cizích zemí a vzájemně se navštěvovat, svobodu poznávat názory těch, kteří s námi nesouhlasí a debatovat s nimi, svobodu kritizovat a zlepšovat své zřízení a volit nejlepší ze svých řad jako své mluvčí.

Přejeme vám dále, abyste měli více sebevědomí, abyste se hrdě hlásili k tradici nejlepších lidí své vlasti, k demokracii a humanismu, a abyste nemuseli sloužit jedině zdánlivě neomylné ideologii. Služte svou práci lidstvu, jak si to přál Jan Kollár, a nikoli těm, kteří vydávají vaši práci za svou. Nemusíte jen slepě obdivovat vědce a umělce východu nebo západu. Žádný národ, žádný systém nemá výhradní právo na rozum a na nejlepší lidi. Tvořte hrdě na svém vlastním poli. Naše země není veliká, ale na její minulost a přínos světové kultury můžete být hrdi. Naše hudba, nikoli naše kulometry nám získaly trvalé přátelství a obdiv celého světa. Málo lidí ve světě umí česky, ale jméno Masaryka vám bude otvírat v celém světě srdce cizinců, kteří se obdivují tomuto filosofu a státníku, jehož jméno vaši rodiče nesmí vyslovit a o němž vy se nesmíte učit.

Přejeme vám, aby plody vaší práce byly použity jen k vašemu prospěchu a ke cti a slávě našeho domova. A nakonec vám všem přejeme slovy Mistra Jana Husa, abyste se milovali a pravdy každému přáli.

Rozhlasový pozdrav Československého zahraničního ústavu v exilu československé mládeži.

ZE STUDENÉ VÁLKY

Bída a ubohost.

Americký prezident Johnson vyhlásil válku bídě ve své zemi. Na první pohled se zdá, že dává tedy za pravdu zprávám, které hlásají, že kapitalistická Amerika oplývá sice milionáři, ale je v ní také tolik chudoby, že se jí musí zabývat zákonodárný sbor. S takovou pochoutkou se ovšem ihned zabývá komunistický tisk, protože referovat o blahobytu dnešní komunistické nové třídy a ubohém životě pensistů nebo bývalých politických vězňů není komunistickým novinářům dovoleno.

V Americe jsou chudí lidé. Nestali se však chudými v důsledku politické perzekuce, nýbrž v důsledku jiných, lidštějších důvodů. Chudí jsou především ti, které vyřadil technický pokrok. Havířům z uhelných dolů zasadil těžkou ránu zemní plyn a topení naftou. Mnoha dělníkům vzala práci automatisace. Jiní zápasí s finančními těžkostmi, protože mají velkou rodinu a daňové úlevy nestačí na její výživu a vzdělání. Jiní schudli, protože přecenili své schopnosti a dali se do podnikání, na které nestačili. Jiní onemocněli a nebyli dostatečně pojištěni pro případ trvalé pracovní neschopnosti, protože takové pojištění je v Americe dobrovolné. Jiní si zvolili klidný

způsob života bez práce, z ruky do úst, protože v Americe nejsou pracovní úřady a nikdo nikoho nenutí do práce. A jiní se prostě nechtěli učit a opustili školu dříve, než mohli dosáhnout vzdělání, které je dnes v technicky vyspělém světě nutné k dobré práci. Velmi mnozí se přistěhovali z Porto Rica nebo Mexika bez znalosti řeči, čtení, psaní a počítání.

Johnsonův boj proti chudobě je částí jeho plánu k dosažení "velkorysé společnosti". Není pochyb, že si vybral tažení proti chudobě také jako část předvolební kampaně. Tento bod si však vybral obratně, protože je splnitelný.

Americká chudoba totiž zdaleka není to, co si Evropané pod pojmem chudoby představují. Právě tak nežije chudý Američan v bezprávné džungli, ve které na něj číhá vykořisťovatelský kapitalista. Toho času má Amerika 42 platných, zákonem stanovených programů na pomoc sociálně slabým. Tyto programy fungují už po mnoho let, některé ještě z doby prezidenta Roosevelta. Stát vydal na odstranění chudoby v roce 1962 obnos 66 miliard dolarů. Mimo to pracují na stejném poli soukromé nadace a instituce, které ve stejném roce vydaly 33 miliard dolarů.

Asi dvacet procent amerických rodin vydělává méně než tři tisíce dolarů ročně. 48 procent amerických živitelů rodin však vydělává více než 6,000 dolarů ročně, čili téměř polovina Američanů má ministerský plat na evropské poměry. Zbývajících 30 procent žije v blahobytu. Vrátime-li se však k těm, kteří žijí v chudobě s příjmem pod 3,000 dolarů ročně, musíme si předem uvědomit, jak vlastně ta chudoba, o jejíž odstranění Amerika se snaží, ve skutečnosti vypadá. Číslo sama nic neznamena, ačkoli by mohla zarazit komunisty, kteří nedávno hrdě oznamovali, že letos budou naši lidé mít možnost koupit si ročně celá tři kila rajských jableček, produktů, který si mohou američtí chudáci kupovat denně na ošatky.

Stojí-li jedno kuře dolar, ojetý automobil \$200.00 a nový něco přes \$2,000.00, nezdá se být americký chudák tak chudý. Neslyšeli jsme ještě o tom, že si jezdí každý český dělník do práce autem, zatím co je samozřejmě, že si nezaměstnaný chudák ve West Virginii jezdí autem pro podporu v nezaměstnanosti.

O tom, jaký život vede chudá rodina v Americe, svědčí případ Henry Maxwella z West Virginie, který americký tisk uveřejnil jako důkaz toho, že se proti chudobě něco dělat musí. Maxwell byl postižen uzavřením uhelných dolů. Je odkázán na veřejnou podporu, protože nehodlá se stěhovat s tříčlennou rodinou do jiného státu Unie, kde by mohl najít příležitost k práci. Jak známo, federální vláda pomáhá při přesídlení i při přeškolení nezaměstnaných. Henry však dává přednost svému státu, kde se narodil a vyrostl. Zatím co průměrný výdělek americké rodiny je \$7,140.00 ročně, Maxwell dostává pouze \$1,328.00 podpory. Mimo to dostává měsíčně mouku, mléko, máslo a sýr ze zemědělských přebytků, které vláda skupuje a skladuje. Jeho manželka peče chléb doma, neboť dostává 25 kg mouky měsíčně. Malý příjem dovoluje maso jen dvakrát týdně a Maxwellovi se musí spokojit s vepřovými řízků, které jsou nejlacnějším masem. V chudě zařízeném domku, za nějž platí nájemné \$15.00 měsíčně, je jedinou zábavou televize. Rodina si může jen zřídka dovolit přispět na nedělní sbírku v kostele, jak

je americkým zvykem, neboť církve jsou vydržovány věřícími. Maxwell doplácí na to, že nedokončil ani měšťanku a nemá tudíž žádnou kvalifikaci. Pro lidi tohoto druhu je tedy plánován program presidenta Johnsona, který zahrnuje pomoc West Virginii a jiným státům tím, že v nich bude budovat nové dálnice, zvýší turistický ruch a pomůže rozvoji nového průmyslu.

Tak tedy vypadá bída Ameriky. Nejmnocnější stát světa se za ni nestydí, protože je to důsledek nesmírné mnohotvárnosti života a možností jednotlivce ve svobodné zemi. Amerika však poctivě usiluje o to, aby zmírnila osud svých chudých. Její nejvyšší volený hodnostář navštívil své chudé a bude jim pomáhat.

To je chudoba, která boli bohaté a nutí je, aby přispívali na sociální fondy a podporovali sociální zákonodárství.

Skutečná chudoba však není materiální, nýbrž duchovní. Tou trpí ti, kteří násilně svůj národ, aby přijímal cizáckou doktrinu a sloužil rozvoji tyranské vlády po světě. Trpí ji ti, kteří dosáhnou takové ubohosti, že se pasou na utrpení politických vězňů. Víme ještě dnes o případu ženy, která se pokouší ve vězení o sebevraždu, protože se nemůže věnovat svým dětem, které jsou v péči babičky zároveň s dětmi jejich bratrů, kteří byli postřeleni a popraveni. Stát, v němž dochází k takovému násilí, nutí své občany žít v ubohosti, i kdyby jim dal všem plat komunistického funkcionáře a nechal je bydlet ve vilách estebáků. Tímto ubohým státem je Československá republika.

Problémy americké zahraniční politiky.

Svět očekával s napětím projev, který pronesl americký prezident Johnson při svém uvedení v úřad dne 20. ledna. Nástupní projevy obvykle vytýčí presidentův program domácí i zahraniční, a po převratných změnách v SSSR (odstranění Chruščova), v Číně (výbuch atomické pumy), v Evropě (nová vláda v Německu a v Anglii a politika de Gaullova) i v Africe (události v Kongu) se předpokládalo, že prezident nejmnocnějšího státu na světě naznačí, jak a kam Amerika svobodný svět povede. President Johnson všechny překvapil tím, že o zahraniční politice neřekl vůbec nic.

Toto mlčení má dva důvody. Předně pro presidenta Johnsona je zahraniční politika věcí druhořadou; hlavní věcí je politika vnitřní — budování lepšího řádu ve Spojených státech, který nazývá "Great Society" a který zahrnuje de facto právo na práci, právo na odpočinek, právo na zdraví, plnoprávnost všech, zejména rasových, menšin, minimální životní míru, sociální zajištění. Za druhé president Johnson nevěří v jednorázové vyřešení světových potíží nějakou velkorysou dohodou s vůdci Sovětského svazu; v jeho očích jsou mezinárodní události sledem krise a nesnázi, jejichž řízení je nad síly i toho největšího státu. President Johnson se nebojí mocenského střetání se Sovětským svazem, protože věří, že nakonec z něho Spojené státy vyjdou vítězně. Spojené státy budou nadále příznivě naslouchat námluvám komunistických vlád satelitních států a odměňovat je hospodářskými výhodami a zdrženlivostí vůči případným pokusům o násilné zvrácení komunistických režimů. Ve Vietnamu a v Laosu budou mít za cíl dohodu s komunisty, která by vyústila ve skutečnou, ne jen papírovou neutralitu Laosu a Jižního Vietnamu, a budou se snažit přetáhnout Rudou Čínu směrem k respektování mezinárodního práva vyhlídkou na hospodářskou pomoc a přípuštění do Spojených národů. Politika v latinské Americe se soustředí na hospodářské zničení Castrovy vlády úplným hospodářským a diplomatickým bojkotem všemi státy Střední a Jižní Ameriky.

Všechny tyto plány mají do jisté míry společný jeden znak: získává se dobrá vůle odpůrce na útraty spojence a přítele. V tom je také jejich dvojitá slabina. Předně je zde nebezpečí, že dobrá vůle odpůrce bude jen přechodná, zatím co ústupky na účet spojenců budou trvalé. Za druhé je stále obtížnější najít a udržet spojence, když je známo, že spojenectví se Spojenými státy vede k obětem, zatím co odpor získává výhody.

Nejzřejměji se potíže této politiky ukazují v jižním Vietnamu. Před rokem vedly válku o osud jižního Vietnamu dvě skupiny — komunisté, opírající se o vládu severního Vietnamu a Číny, a katolíci, tvořící vysoké procento obyvatelstva v jižním Vietnamu, spolu s vietnamskou armádou. Aby získali na svou stranu budhisty, donutili Američané armádu, aby odstranila katolického presidenta Diema a rozbila velmi účinné politické a hospodářské organizace katolíků. Po roce manévrování zjišťují Američané, že politicky aktivní budhistická kněžská hierarchie je jim stále nepřátelská a že armáda je ochotna pokračovat ve válce jen tehdy, bude-li válka za účasti Američanů rozšířena i na severní Vietnam.

Armáda má k tomu dobré důvody. Odstranění Diema, ke kterému vietnamští generálové svolili jen po dlouhém zdráhání a mnohém nucení, zachránilo komunistické teroristy od blízké porážky. Od Diemova pádu komunisté ovládli venkov, rozšířili svou kontrolu z jedné pětiny na dvě třetiny země a chystají se k rozhodné ofenzivě proti městům, která jsou posledními ostrovy vládní moci. Americká vojenská taktika je odstrašit komunisty od této závěrečné ofenzivy vystupňovaným odporem, protiofenzivou na venkově a v případě nutnosti omezenými leteckými útoky na vojenské cíle v severním Vietnamu, odkud jsou komunističtí partyzáni v jižním Vietnamu zásobováni. Američané poukazují na to, že tato taktika byla účinná v minulosti: pohyby amerického loďstva odstrašily Rudou Čínu od útoku na Quemoy a Matsu; vylodění amerického vojska v Siamu zastavilo komunistickou ofenzivu v Laosu v roce 1962, bombardování komunistické základny zastavilo komunistický postup v Laosu v roce 1964 a útok na lodní základny v severním Vietnamu zrazil další útoky na americké lodi v tonkinském zálivu. Vedení vietnamské armády však ví, že všechny tyto tahy mají jen za účel oslabit komunistické posice natolik, aby komunisté byli nuceni vyjednávat — a že jakékoliv vyjednávání s komunisty znamená obětování těch, kdo jsou komunistům nepřijatelní, t. j. těch, kdo proti nim vedou nejostřejší boj — což se žádá právě od vietnamské armády. Nikdo není ochoten vést pravou a nekonečnou válku, ví-li předem, že v okamžiku, kdy ji začne vyhrávat, bude hosen přes palubu a obětován dohodě s nepřítelem. A mladá generace vietnamského vojenského vedení vidí jedinou záruku, že se tak nestane: zaangažovat Spojené státy do pozemní války proti severnímu Vietnamu na způsob Koreje. To však president Johnson rozhodně zamítnul, a tak hrozí, že americká politika rok po rozložení jedné základny protikomunistického hoje ve Vietnamu, t. j. vietnamského katolicismu, rozloží i druhou základnu — vietnamskou armádu.

Situace ve Vietnamu je však jen malým zúčtováním minulých omylů ve srovnání s plody, které dozrávají v Africe a Asii. Události v Kongu ohromily celou Ameriku. Prokomunistické hnutí, opírající se o Stanleyville a inspirované čínskou misí, obnovilo na obsazeném území mučení, kanibalismus a masakry, jakých Afrika neviděla od dob, kdy ji obsadily evropské mocnosti. Čínská mise šířila "propagandu", že všichni domorodci, kteří umí číst, psát nebo počítat, jsou nakaženi bělošstvím; dodávala kmenovým kouzelníkům "kouzla", který prý učiní domorodé bojovníky nezranitelnými vůči kulkám; a slibovala, že maso misionáře je "silná medicína" pro toho, kdo je sní. Tato propaganda padla na úrodnou půdu domorodého primitivismu a vedla k ukrutnostem, které otfáslý i otrlý svědomím světa. Nejmenší už bylo, že

americký konsul musel veřejně rozkousat a spolykat americkou vlajku. Černoši, kteří uměli číst, psát nebo počítat, byli na komunisty ovládnutém území schytáni a zabiti. Domorodci, určení k smrti, byli donuceni napít se benzínu, pak jim byl rozpárán žaludek a benzin v něm byl zapálen. Zajaté bělošky byly honěny nahé ulicemi a veřejně znásilňovány. Misionáři byli ubíčovani ranami, které začínaly od krku a rozbijely systematicky kůži a svaly až po nohy — smrt nastala za půl až tři čtvrtě hodiny. Když poražené tlupy divochů hrozily zmasakrovat asi 1.500 bělochů, soustředěných ve Stanleyville a zprostředkováni Spojených národů — pochopitelně — selhalo, dopravila americká letadla do Stanleyville oddíly belgických parašutistů a většinu přeživších obětí odvezla do Evropy. (Asi tisíc bělochů zůstalo v rukou "lidové vlády" v džungli.)

Nejstrašnější však nebyly divošské ukrutnosti nepřítelů lidožroutů, svedených čínskými odborníky partyzánské války. Nejvíce otrásla americkou zahraniční politikou reakce, kterou kombinovaná americko-belgická akce měla u ostatních afrických států. Až na tři všechny africké a nově ustavené asijské státy odsoudily osvobození bělošských rukojmí jako "imperialismus", nenašly slova odsouzení pro jednání konžských "lidových demokratů", žádaly odvetná opatření proti západu a příslibily další podporu zbraněmi a penězi těm, kdo — v jejich očích právem — hájí mučení a zabijení jako přínáležitost národní nezávislosti. Americká vidina afrického kontinentu, který — neutrální ve studené válce a za pomoci západu i východu — se vypracovává na důstojné místo v lidské pospolitosti, se při střetnutí s přehlíženými skutečnostmi rozplynula jako bublina — jakou vždycky byla.

Události v Kongu, reakce Afriky a rozhodnutí Indonésie opustit Spojené národy konečně přiměly americkou zahraniční politiku také, aby si uvědomila, nač jini poukazovali po léta: že vydala Spojené národy do rukou t. zv. afro-asijského bloku nových států, které kontrolují dvě třetiny hlasů, zatím co představují jen 10% obyvatelstva, zastoupeného ve Spojených národech, a platí jen 5% jejich nákladů, a že tomuto bloku jsou naprosto cizí pojmy lidskosti, objektivnosti, logiky, spravedlnosti a svobody, jak jim rozumí demokratický svět.

Tyto neúspěchy americké zahraniční politiky však nedovedl komunistický svět přeměnit ve své úspěchy. Jeho drobení pokračuje, zápas mezi Komunistickou stranou Sovětského svazu a Komunistickou stranou Číny o první místo nebyl vybojován, a hospodářské potíže nutí Sovětský svaz k opatrnému postupu, aby si nezahradil jediný zdroj, odkud může přijít hospodářská pomoc — od Západu. A tak celková situace pořád se zdá vyhovovat zásadám, které prezident Johnson vytyčil v předvolebním období americké zahraniční politice: zabránit komunistům v šíření komunismu násilím, donutit je k dodržování pravidel mezinárodních vztahů, komunismus nezatláčovat, ale rozměňovat a znesvářet. Tato politika může mít úspěchy, pokud není vyřešeno, kdo bude vůdcem komunistického světa. Jakmile se tato otázka vyřeší — dá-li se vůbec vyřešit — rozměňování komunistického monolitu bude nahrazeno pochodem opačným, který vyvolá novou taktiku i na straně Spojených států.

Od dohody, které dosáhl Kennedy s Chruščovem během kubánské krise v roce 1962, americká politika se zařizovala podle předpokladu, že roztržka mezi SSSR a Čínou je nepřeklenutelná; že Sovětský svaz je ochoten uvolnit vládu nad střední a východní Evropou za americkou podporu proti Číně; že satelitní státy východní a střední Evropy se pod vedením svých komunistických vlád budou rychle osamostatňovat vůči Sovětskému svazu při každé příležitosti. Poslední měsíce ukázaly, že všechny tyto předpoklady jsou aspoň do jistého stupně mylné.

Došlo k určitému sblížení sovětsko-čínskému; SSSR nadále pevně drží střední a východní Evropu; a v týdnech po pádu Chruščovově se ukázalo, že komunistické strany ve střední a východní Evropě ve svých snahách o neodvislost nepůjdou za určitou hranici. Tyto události posílily ve vládě skupinu odpůrců současného kursu americké politiky a toto posílení se projevilo v první řadě obnovením debat o rozsahu amerického zbrojení.

Stoupenci "roztávání" sovětského bloku tvrdí, že jejich politika klade americkému zbrojení dvojí mez: dolní mez: Výzbroj Spojených států musí být taková, aby přežila atomický útok Sovětského svazu v takové síle, že odvetným útokem smaže SSSR s povrchu země; horní mez: musí být dost malá, aby Sovětský svaz mohl s důvěrou pokračovat ve zmirňování studené války. Stoupenci této politiky tvrdí, že jejich plány na 1650 podzemních a ponorkových raket tyto úkoly plní a že další jaderné bomby by jen padaly na území stejně zcela zpustošená.

Jejich kritikové tvrdí, že takto omezená výzbroj jen svádí Sovětský svaz k útoku a k vytvoření arsenálu vodíkových bomb, jejichž použití vyhladí Spojené státy, takže odvetný útok nebude mít smysl. Podle nich musí Spojené státy vybudovat novou flotilu nadbombardérů s vodíkovými bombami největší nálože, aby Sovětský svaz byl účinně odstrašen od útoku, ba i jen od prvních kroků útoku. Kromě toho musí Spojené státy zorganizovat obranu proti raketám.

O LEPŠÍ ZÍTŘEK

Co mají vědět v Československu.

Po patnáct let obklopovala Československo neprodyšná Železná opona. Styk mezi námi a československým lidem byl přerušen. Napsat dopis příbuzným znamenalo vystavit se vážnému nebezpečí. Zprávy o situaci v Československu se dostávaly do zahraničí jen tajně, s nebezpečím pro ty, kdo je podávali. To bylo patnáct let, během kterých Komunistická strana Československa soustředěným použitím násilí a propagandy zničila demokratickou společnost, nad kterou se zmocnila vlády únorovým převratem: odstranila nebo znetvořila její instituce; pozavírala, vyhubila, rozehnala a potlačila její představitele a mluvčí; zesměšnila a rozložila její morálku; umlčela tisíce lety vytvořený národní etos. Tak vytvořila nový typ společnosti, který nazvala společností socialistickou. Do dvou let nato musela přiznat hospodářský, mravní i politický bankrot; ale to jí nebránilo v tom, aby si nadále osobovala výhradní právo vládnout nejen státem, ale i všemi hospodářskými prostředky národa.

Během těchto dvou let se také nejdříve pomalu, pak rychleji a rychleji ztrácí neprodyšnost Železné opony. Důvodů je celá řada, ale hlavní jsou dva: hospodářská nutnost — nejen dolary, které se tak získají, a pense, které se tak ušetří, i skutečnost, že demokratické státy by zcela nelidskému režimu neposkytly tu pomoc, kterou komunismus tak zoufale potřebuje — ale i přesvědčení, že národ doma i my ve světě jsme už tak zdemoralisováni, že volnější styk a jeho důsledky komunistický režim jen upevní, nikoliv poškodí.

Po sto let jsme na půdě Ameriky, v této svobodné zemi, věrně uchovávali své národní dědictví; svůj jazyk a vědomí svého národního poslání. Dnes náš jazyk v Československu není ohrožen; ale naše národní poslání, které právě u nás je neméně důležitou součástí naší národní osobitosti, tam je vymazáváno. Tady je náš úkol vůči zemi, ze které jsme přišli: pomoci desíti tisícům stýků, které dnes máme napříč Železnou oponou, jiskřičky národního poslání, které se udržely, ze svého odkazu žít a posilovat, a nové zasévat.

Dějiny donutily náš národ, aby byl politicky mimořádně nadaný. I bez organizovaného vedení si dovede na základě daných informací utvořit úsudek, který je ve všem lidu podivuhodně stejný a podivuhodně správný. Ale je-li odříznut od nutných informací, jak má dojít k závěru? Naše tisícové styky s československým lidem — zejména tisícové rozmluvy, které máme a můžeme mít s lidmi, kteří mohou jezdit napříč Železnou oponou — mají být tisícovými pramínky, kterými tyto informace mají pronikat do národního těla, dávat mu život, sebevědomí, pomáhat mu obrodit svou národní identitu. Dnes, po zkušenostech a znalostech, které jsme nastřádali od doby, kdy se uvolnily styky mezi námi a československými lidmi, můžeme určit, které věci jsou nejnaléhavější a které je možno říkat bez přílišného nebezpečí pro ty, kdo je říkají, i ty, kdo je slyší.

Nejdůležitější ze všech je obnovit v myslech našeho národa vědomí jeho mravního poslání, vědomí smyslu jeho existence, vědomí závaznosti odkazu jeho dějin. Neboť náš život, osobní i národní, není nesmyslným shlukem náhod, ale součástí inteligentního činu, který řídí vesmír a jehož základy jsou pravda, láska a spravedlnost. Lež, nenávist a křivda toto kosmické dílo boží, umenšují, ničí. Všichni naši národní vůdci se v tomto jsou zajedno, a jsou si zajedno i v tom, že se náš národní i osobní život stává umíráním, nepoužíváme-li ho jako příležitost k rozmnožování pravdy, lásky a spravedlnosti a umenšování lži, nenávisti a křivdy. Toto vědomí dalo maličkému Československu odvahu odmítnout kompromis s nacismem v době, kdy se s ním smlouvaly demokratické velmoci; toto vědomí dalo vysílenému národu po válce odvahu pokusit se jít vlastní cestou k lepší společnosti uprostřed srážky bezohledných velmocí, z nichž jedna byla odhodlána náš pokus zničit — a druhá nás nechat na holičkách. Dnes se v Československu ozývají hlasy, které ojedinele brání utlačené proti násilí, pravdu proti lži, dovolávají se více lásky než nenávisti. Tyto hlasy, pokud nejde o projevy Komunistickou stranou předem povolené, jsou hlasy statečnými; ale jak jsou plytké, nezakotvené a náhodné ve srovnání s tím, k čemu naše národní kultura došla už před sta lety! Poslední údobí, ve kterém náš národ byl odloučen od boje za pravdu, spravedlnost a lásku, jsme nazvali údobím temna. Dnešek je novým takovým údobím temna, a jako to první, i toto musí být překonáno vědomým navázáním na výsledky národní kultury, její spiritualistický charakter, její zakotvení ve věčnosti a jejich hodnotách. To je první poselství, kterým můžeme přispět k novému národnímu obrození.

Je jasné, že skoro všechny složky československého lidu komunismus odmítají. Komunismus jim však zabránil utvořit si jasnou a ucelenou představu o tom, jaké jsou základy společnosti, ve které musí žít. Podstatou nového hospodářského řádu, který ustavil, je vytvoření nového typu kolektivního vlastnictví veškerých národních výrobních prostředků (včetně t. zv. výrobních sil, t. j. celého československého lidu) v rukou skupiny, ovládající komunistickou stranu. Toto kolektivní vlastnictví bylo vytvořeno monopolním soustředěním moci v rukou komunistického vedení, a je tímto mocenským monopolem chráněno. Obojího pak, to jest monopolu hospodářského i mocenského, je používáno k dalšímu rozšiřování moci a výrobních prostředků vládnoucí skupiny. V zájmu sebezáchovy tato skupina zneškodňuje každého, kdo ji dosahuje nebo přesahuje myšlenkově nebo mravně, a proto lidé, kterými se doplňuje, jsou mravně i myšlenkově vždy méně hodnotní než jejich předchůdci. Tato degenerace vedení je možná jen proto, že vedení není podrobeno žádné kontrole zdola, a nebude napravena, dokud nebude zavedena takováto kontrola zdola, možná jen svolnými a tajnými volbami. To ale by byl konec těch, kdo drží ve svých rukou moc a národní jmění, a proto

se tomu budou bránit všemi prostředky. Veškeré reformy, reorganizace atd., které provádějí, provádějí jen k udržení a posílení této chybné struktury společnosti, kterou vytvořili, a proto jsou jenom záplatami, které snad mohou přinést dočasné zlepšení situace, ale na trvalo jsou odsouzeny k nezdaru, dokud nebude celá struktura společnosti změněna. Dokud podstatou komunistické společnosti zůstane nekontrolované soustředění moci a vlastnictví v rukou úzkého kolektiva vedení KSČ, zůstane v Československu upadání společnosti do mravního rozkladu, politické bezmocnosti a hospodářského nedostatku trvalou tendencí, přerušovanou jenom dočasně používáním krisových opatření. Toto je druhá věc, která musí proniknout do československého národního vědomí jako předpoklad tvorby kladného národního programu.

Za třetí musí být československému lidu objasněno, že není tak bezmocný, jak se cítí a jak jej komunisté ujišťují. Svým odmítnutím komunismu, odmítnutím pro něj žít a pracovat, vyvolal hospodářskou a politickou krizi, která donutila KSČ k velkému ústupu, jehož důsledkem je dnešní uvolnění. Tím se otevřely nové možnosti dalšího tlaku — větší beztrestností při diskusích, připuštěním na důležitější místa lidí s větším rozhledem a citlivějším svědomím, zejména mezi spisovateli, redaktory a rozhlasovými hlasateli, jimž je možno psát otevřeně nebo anonymně, stěžovat si a hledat — a někdy nacházet i když ne pomoc, tak aspoň publikování kritického hlasu. Pod německou okupací nebyli všichni hrdiny — velká většina národa musela pracovat a žít za cenu kompromisů. Ale při tom každý, i ten nejopatrnější — vykonával na okupanty nějaký tlak, a tento tlak směřoval vždy stejným směrem. Ústup, ke kterému byl komunismus donucen v Československu, vytváří předpoklady k tomu, aby se podobný tlak začal tvořit i proti němu.

Za čtvrté musí mít československý člověk jasnou představu o tom, co může čekat od demokratického světa, a tato představa nesmí být zkreslena ani idealisováním ani odsuzováním. Prostá skutečnost je, že demokratické státy a země mají sympatie k úsilí komunisty porobených národů o svobodu a že by raději viděli ve střední a východní Evropě státy demokratické než státy komunistické. Tyto sympatie však nejsou tak daleko, aby jen k vůli nim šly demokratické země do velké války. Kdyby však byly přímo ohroženy, pak by tyto sympatie mohly mít vliv na jejich konečné rozhodování. Na druhé straně nebudou demokratické státy rozvíjet hospodářské styky se zeměmi, v nichž by komunistická vláda byla příliš nelidská a surová, a nadto si jsou západní velmoci vědomy toho, že porobené národy jsou nejslabším bodem komunistické mocenské soustavy, a proto pro Západ velmi užitečné v případě, že by se Sovětský svaz zase dal na cestu otevřené agrese a expanse. Z toho důvodu budou demokratické mocnosti vždycky hledět, aby si udržely sympatie porobených národů a překazily Sovětskému svazu, aby svou vládu nad nimi zcela zkonsolidoval.

Toto jsou čtyři myšlenky, které by si měl odnášet domů každý návštěvník z Československa a které by měl nést s sebou každý, kdo jede na návštěvu do Československa. Pro některé lidi jsou vyjádřeny příliš složitě; pro jiné příliš prostě; ale snaží se vystihnout základy naší národní situace a obrysy jejího národního řešení; a podle nich, nikoliv podle počtu banánů a pomerančů na československém vánočním trhu, musíme hodnotit změny nebo nedostatek změn v Československu.

(Věstník Čs. národní rady americké č. 128.)

TRIBUNA, list Čsl. zahraničního ústavu v exilu. — Redakce: Postbus 8, Haren (Gr.) Holandsko. Administrace: P. O. Box 934, Chicago 90, U. S. A.